

A detailed oil painting of a man with long, dark, wavy hair and a full beard. He is wearing a large, white, fringed ruff collar and a yellowish-brown garment. The background is a dark, circular shape. The painting is the central focus of the image.

**GROTE
RIJKS MUSEUM
PUBQUIZ**

ANTWOORDEN & TOELICHTING

RONDE 1 ROYALTY

Toelichting
(zet je kunsthistorische stem op)

Dit portret werd gemaakt voor het huwelijk van de Hollandse prins en de Engelse prinses. Het huwelijk met de koningsdochter was goed voor de status van de Oranjes. Frederik Hendrik gaf de beroemde Vlaamse schilder Anthony van Dyck de opdracht voor het portret van zijn zoon en schoondochter.

1. Op welke leeftijd trouwden prins Willem II en prinses Maria Stuart in 1641?

a. 19 en 14 jaar

b. 60 en 56 jaar

c. 20 en 70 jaar

d. 14 en 9 jaar

A**B**

2. Hier zie je de portretten van Willem van Oranje tot Willem IV. Zet ze op chronologische volgorde.

B. Stadhouder Willem van Oranje (1580), A. Stadhouder Willem III (ca. 1692 - 1697), D. Stadhouder Willem IV (1751) en C. Koning Willem II (1839).

C**D**

Toelichting

Willem III werd Koning Gorilla genoemd door de socialisten. Hij stond bekend als een stevige drinker, die opvliegend van karakter was en politici tot op het bot kon beledigen. Er is in de tijd dat Willem III koning was een pamflet uitgebracht dat de spot met hem dreef. Op de omslag staat een gekroonde gorilla.

3. Wat was de bijnaam van koning Willem III?

- a. De leeuwenkoning
- b. Koning Aap
- c. Koning Gorilla**
- d. Prins Pils

Toelichting

Dit is de onderbroek van Hendrik Casimir van Nassau-Dietz (1612-1640), stadhouder van Friesland, Groningen en Drenthe. Hij had deze onderbroek waarschijnlijk aan tijdens de Slag bij Hulst (1640) waar hij zwaargewond raakte. Een paar dagen later overleed hij. Ook zijn bebloede hemd, een vilten hoed en een kolder zijn bewaard gebleven.

4. Ondergoed wordt direct op het lijf gedragen en blijft daarom zelden bewaard. Deze 17de-eeuwse onderbroek is dan ook heel bijzonder. Alleen in Engeland is nog een (koninklijke) onderbroek bewaard gebleven. Opvallend genoeg is het van wit linnen – de meeste onderbroeken waren van gekleurde wol.

Werd deze onderbroek gedragen door een man of vrouw?

Man

Vrouw

Onwaar!

Wexy werd na zijn dood opgezet en zo vereeuwigd. Het paard is nog altijd onderdeel van de collectie van het Koninklijk Huis. In 2015 kwam Wexy naar het Rijksmuseum voor een tentoonstelling over de Slag bij Waterloo.

5. Waar of onwaar?

Koning Willem II koesterde zijn hele leven zijn deelname aan de Slag bij Waterloo (1815). Hij liet de herinnering aan strijdros Wexy vereeuwigen door het paard na z'n dood te portretteren.

Toelichting

Toen Lodewijk Napoleon koning van Nederland werd, stelde hij zich, tot grote hilariteit van zijn kersverse onderdanen, voor met de woorden 'lek ben konijn van Olland'. Overigens was hij geliefd onder zijn onderdanen in de vier jaar dat hij koning was.

6. In 1806 werd Lodewijk Napoleon, de broer van Napoleon Bonaparte, koning van Nederland. Hoe stond hij bij zijn onderdanen bekend?

a. Konijn van Holland

b. Zwijn van Holland

c. Slang van Frankrijk

d. Beest van Frankrijk

Toelichting

In het rijtuig zit de nieuwe vorstin koningin Wilhelmina, naast haar moeder Emma, bij de intocht in Amsterdam (1898). Koningin Emma had tot Wilhelmina 18 werd in 1898 opgetreden als regentes.

7. Welk staatshoofd zien jullie op dit schilderij?

a. Prinses Beatrix

b. Koningin Wilhelmina

c. Koningin Elizabeth II

d. Koningin Victoria

Toelichting

De gouden koets stond opgesteld in de Voorhal. Waarschijnlijk ter gelegenheid van de Oranje Nassau tentoonstelling, die geopend werd door koningin Wilhelmina op 8 september 1898.

8. In welke zaal heeft de Gouden Koets ooit gestaan?

a. Nachtwachtzaal

b. Voorhal

c. Eregalerij

d. Fietspassage

RONDE 2 CURIOSA

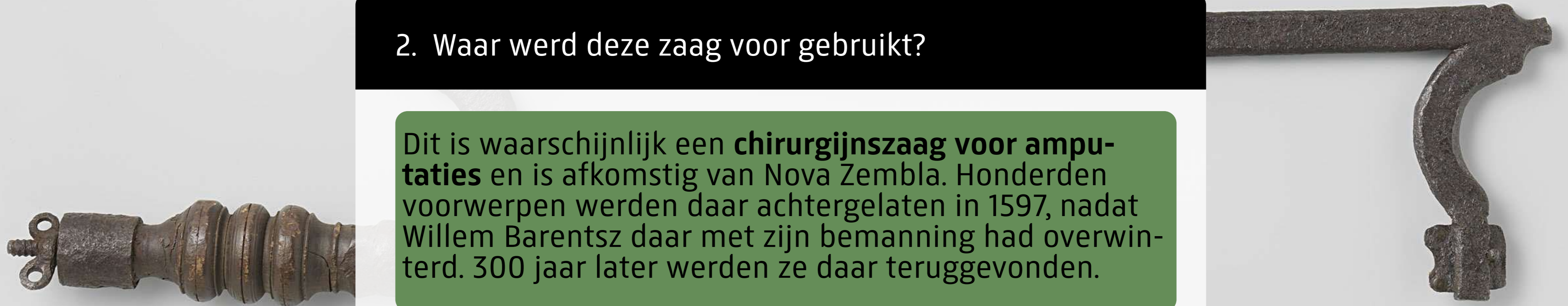
1. Uit welk jaar komt het oudste object uit het Rijksmuseum?

Het oudste object is een Cong uit China en gemaakt tussen **ca. 3300-ca. 2200 v.Chr.** We weten niet precies wat de functie van de Cong was, maar de meest gangbare theorie is dat dit een heilig werktuig was dat priesters en sjamanen tijdens bepaalde rituelen gebruikten.

2. Waar werd deze zaag voor gebruikt?

Dit is waarschijnlijk een **chirurgijnszaag voor amputaties** en is afkomstig van Nova Zembla. Honderden voorwerpen werden daar achtergelaten in 1597, nadat Willem Barentsz daar met zijn bemanning had overwinterd. 300 jaar later werden ze daar teruggevonden.

Waar!

Op 9 oktober 1969 bezochten de astronauten die dat jaar naar de maan waren gereisd Nederland. Drees kreeg van de Amerikaanse ambassadeur een stuk maansteen cadeau. De steen zou afkomstig zijn uit de maanvondst 10085 (Apollo 11). In 2009 kwam uit onderzoek naar voren dat de steen versteend hout is, afkomstig van aarde.

3. Waar of onwaar?

Deze maansteen heeft de Amerikaanse ambassadeur cadeau gegeven aan minister-president Willem Drees ter gelegenheid van het bezoek van Amerikaanse astronauten (Apollo 11) aan Nederland. Later bleek dat dit versteend hout was.

Toelichting

Welgestelde 17de-eeuwers lieten met dit object aan familie en vrienden weten dat er een kind op komst was. Op de bol van de beker zijn huwelijkssymbolen gegraveerd die verwijzen naar vruchtbaarheid en voorspoed.

4. 'Hansken is in de kelder' staat op het schild van de ridder. Onder zijn voeten bevindt zich een opening. Als de schaal wordt gevuld met drank, komt Hansje omhoog. Waar stond Hansje symbool voor?

a. Een zuigeling

b. Een engel

c. Johannes de Doper

d. Johannes Vermeer

Toelichting

Door de schoenvorm wordt wel gedacht dat deze laat zeventiende-eeuwse fles misschien is gemaakt als pronkstuk of meesterstuk voor een schoenmakersgilde.

5. Is het een vis? Of is het een schoen met een hoge hak? Geen van beide. Het is een fles van leer en de opening zit verstopt in de staart. Wat was de functie van deze fles?

a. Smokkelwaar

b. Pronkstuk

c. Drankspel

d. Levertraan

Toelichting

Dit is waarschijnlijk van Jacoba van Beieren. Zij was in de vijftiende eeuw gravin van Holland, Zeeland en Henegouwen. Rond 1770 is deze vlecht opgegraven op het Binnenhof in Den Haag, waar grafkelders werden aangetroffen. Er kon alleen niet met zekerheid worden vastgesteld dat het graf van Jacoba van Beieren zich ook in de grafkelder bevond.

6. Van wie was deze vlecht (ca. 1406-1436)?

a. Prinses Beatrix

b. Kenau Hasselaar

c. Jacoba van Beieren

d. Het melkmeisje

7. Hoe groot is deze kast in het echt (hxb)?

Dit is een kabinet uit het Poppenhuis van Petronella Oortman. De afmetingen zijn: h 28,2cm × b 23,2cm
Het is dus ongeveer het formaat van een A4.

Onwaar!

Deze vederlichte aluminium vliegtuigstoel werd vanaf 1930 gebruikt op de lijndienst Amsterdam-Batavia. Met de Fokker-vliegtuigen van KLM duurde de reis tussen Nederland en Nederlands-Indië tien dagen. KLM richtte als een van de weinige maatschappijen haar vliegtuigen in met moderne buismeubels.

8. Waar of onwaar?

De stoel op deze foto is de oudst overgeleverde tandartsstoel. Rugleuning en hoofdkussen zijn verstelbaar ter bevordering van het zitcomfort.

RONDE 3 ETEN & DRINKEN

Toelichting

In de zeventiende eeuw werden soms schapenkeutels gebruikt om het gistingsproces op gang te brengen waardoor de kaas een groene kleur kreeg. Deze kaas kan mogelijk ook een heel oude Edammer zijn, die rond van vorm was.

1. Op dit schilderij zie je drie kazen, waarvan er een groen is. Waarom is dit?

a. De kaas is over de datum

b. Er waren ook groenflora kazen

c. Voor de gisting werd schapenontlasting gebruikt

d. Boerenkoolkaas was een hype

Toelichting
Een drinkuit (of drinkuyt) is een zilveren of glazen beker zonder voet. Als de beker leeg was, was de bedoeling dat je het omgekeerd op tafel zette.

2. In de zeventiende eeuw bestond Stef Stuntpiloot ook, maar net even anders. Deze beker werd in het midden van de tafel gezet. Het boogschuttertje, een Romeinse soldaat, werd in beweging gebracht. De gast die hij bij stilstand met zijn pijl aanwees, moest als eerste een drank uitbrengen. Hoe wordt deze beker genoemd?

a. Roemer

b. Spa Goud

c. Drinkuit

d. Afzakkertje

Toelichting

Naast de praktische functie dienden de noppen ook als versiering. De noppen werden vaak vormgegeven als druiventrossen omdat er wijn in werd geschonken. Deze roemer is gegraveerd door Maria Tesselschade Roemers Visscher. De tekst op dit glas luidt: 'Zo ga ik met mijn vrienden om.' Met andere woorden: wie ik als mijn vriend beschouw, geef ik een glas.

3. 17de-eeuwse glazen hadden vaak kleine noppen op de hals van het glas. Wat is hiervan de reden?

a. Ter decoratie van het glas

b. Ter versteviging van het glas

c. Zodat het glas niet uit je hand glijdt

d. Symbool van status van de eigenaar

Waar!

In het museum zijn scheepswrakvondsten te zien. De VOC verhandelde kostbare Aziatische goederen. Soms verging onderweg een schip, zoals de Witte Leeuw in 1613. In 1976 werd behalve porselein ook peper geborgen. Sommige stukken porselein zijn 'vergroeid' met peper. Niet alleen peper is geborgen, ook kokosnoten en noten.

4. Waar of onwaar?

In het Rijksmuseum staan ook echte etenswaren opgesteld.

Toelichting

Port bleef houdbaar op lange reizen waardoor voornamelijk deze wijn werd meegenomen. Deze flessen wijn zijn beide scheepswrakvondsten.

5. Wist je dat er ook ongeopende flessen wijn in de Rijksmuseumcollectie zijn? Deze behoren tot de scheepswrakvondsten. Kenners hebben een vermoeden welke soort wijn in de fles zit. Weet jij het ook?

a. Brandewijn

b. Rosé

c. Port

d. Caneï

6. In de poppenhuizen uit de Rijksmuseumcollectie is werkelijk waar alles in miniatuur gemaakt, van toilet en keuken, tot schilderij en kostuum. Zo ook het eten. Wat is dit?

a. Ham

b. Kip

c. Eend

d. Gans

7. Hoeveel verschillende soorten fruit tel je?

Dit zijn de zeventien fruitsoorten die wij zien: Citroenen, rode en groene druiven, vijgen, donkerrode en helderrode kersen, rode en geelwitte pruimen, perziken, abrikozen, appels, kweeperen, aardbeien, bramen, witte en rode bessen en mispels.

A still life painting depicting a fish, likely a herring, served on a silver plate. The fish is garnished with green herbs and sits on a bed of white sauce. Beside the plate are two round loaves of bread and a dark, textured object, possibly a piece of wood or a handle. The background is dark and textured.

Toelichting

Haring is veelvuldig afgebeeld op schilderijen omdat deze vis niet alleen populair was als voedsel, maar ook een belangrijk handelssproduct. In Nederland werd haring vooral licht gepekeld gegeten (pekelharing), of gerookt (bokking). Gezouten haring werd meegenomen op VOC-schepen omdat het eiwitrijke voeding was en ook verhandeld werd.

8. Welke vis was in de zeventiende eeuw in de Nederlandse republiek het meest populair om te eten?

a. Zalm

b. Haring

c. Rog

d. Schol